

**Refleksja nad relacjami interdyscyplinarnymi w naukach ekonomicznych.
Między formalizmem klasyfikacji a pragmatyką rozstrzygnięć**

Plan

1. Formalny kształt relacji między dyscyplinami - problemy 1, 2, 3, 4
  - 1.1. Klasyfikacja nauki - przesłanki
  - 1.2. Klasyfikacja nauki w Polsce
  - 1.3. Relacje między dziedzinami i dyscyplinami - rozwiązania NCN
  - 1.4. Relacje między dyscyplinami - Klasyfikacja OECD (synteza)
2. Zagadnienia badań interdyscyplinarnych - problemy 5, 6, 7, 8
  - 2.1. Relacje interdyscyplinarne: Ekonomia a zarządzania - „*Ekonomia menedżerska*”
  - 2.2. Relacje intradyscyplinarne: Zarządzanie a marketing - „*Wojna marketingu z zarządzaniem*”
3. Podsumowanie

1. Formalny kształt relacji między dyscyplinami - problemy 1, 2, 3, 4

1.1. Klasyfikacja nauki - podział na obszary, dziedziny, dyscypliny, (subdyscypliny, specjalizacje...)

[Nawiązanie do tekstów prof. prof. A. Goryni, K. Jajugi - seminarium KNE PAN14.03.2017 r.]

Obiektywne potrzeby systematyki - istota nauki, nieustanny i dynamiczny rozwój, funkcje badań naukowych: poznanie rzeczywistości, wyjaśnienie i prognoza rozwoju, statystyka nauki, porównania w wymiarze międzynarodowym, rozwój kadr, ocena dorobku naukowego dla potrzeb stopni i tytułu

Cele klasyfikacji OECD: „*monitoring, allocation of funds, evaluation...*”

Relacje między dyscyplinami - zachęta do wielowymiarowej refleksji ujętej w dwa wymiary:

- refleksji „normatywnej”, formalna klasyfikacja nauki oraz
- refleksji „empirycznej” - egzemplifikacja wybranych problemów relacji Inter- i intradyscyplinarnych w praktyce uprawiania nauki

1.2. Klasyfikacja nauki w Polsce

Tytuł seminarium: Ewolucja nauk ekonomicznych....

1. Tak było: Bolonia (1088), szerzej - uniwersytet średniowieczny - uniwersalne ujęcie całej rzeczywistości ówczesnego świata - struktura nauki: 1) filozofia, 2) teologia, 3) prawo, 4) medycyna

2. „Tak jest...”

a) do 2011 r. - systematyka nauki w Polsce: dwustopniowa: dziedziny - dyscypliny, wykaz dziedzin i dyscyplin - kompetencje Centralnej Komisji (dziedzina: nauki ekonomiczne, dwie dyscypliny: 1) Ekonomia oraz 2) Organizacja i zarządzanie

b) od 2011 r. klasyfikacja - trzy stopnie: obszar wiedzy - dziedzina nauki - dyscyplina naukowa, decyzje Ministra NiSzW

Obecna klasyfikacja nauki w Polsce: liczba i granice podziału, strukturalizacja nauki - dyskusyjność

Obszary nauki - 8, dziedziny nauki - 22 i dyscypliny naukowe -96

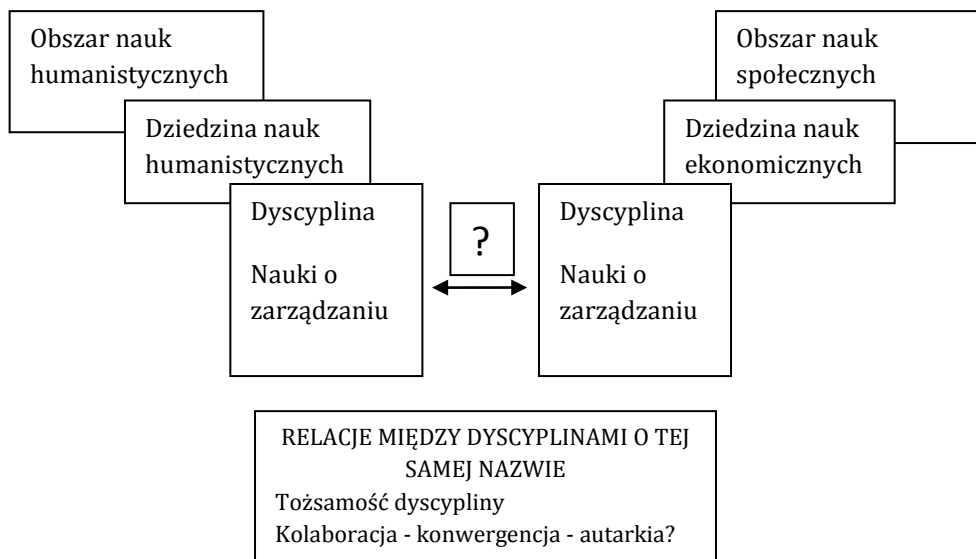
Paradoksy:

- są „obszary nauk”, które mają tylko jedną dziedzinę nauki, np. obszar nauk technicznych - dziedzina nauk technicznych (n.b. - takie same nazwy obszarów nauki i dyscyplin nauki - problemy klasyfikacji)
- są „dziedziny nauk” które nie mają dyscyplin, np. dziedzina nauk teologicznych w obszarze nauk humanistycznych, dziedziny nauk: farmaceutycznych, nauk o zdrowiu, nauk o kulturze fizycznej (w obszarze nauk medycznych i nauk o zdrowiu), dziedziny sztuk filmowych, sztuk muzycznych, sztuk teatralnych (w obszarze sztuki).

Obszar (nr 1) nauk humanistycznych: - dyscyplina nauki o zarządzaniu

Obszar (nr 2) nauk społecznych: - dyscypliny:

- ekonomia, - finanse, - nauki o zarządzaniu, - towaroznawstwo

Relacje między dyscyplinami - granice podziału: uzasadnienie; czy merytoryczne? czy społeczne?

- formalizm rozstrzygnięć administracyjnych,
- tożsamość dyscypliny,
- poszukiwanie odpowiedzi na pytania stawiane przez naukę w ramach danej = dziedziny - dyscypliny,

- czy dyscyplina naukowa może być „interdyscyplinarna”?
- postawa naukowca: otwartość, ciekawość świata i wyjścia poza swój obszar badań (teorie, paradygmaty, modele, język), gotowość do współpracy, chęć spojrzenia na swój problem z odmiennej perspektywy innej dziedziny i dyscypliny,
- integracja metodologiczna, triangulacja.

[B. Nogalski, Subdyscypliny w naukach o zarządzaniu - logika wyodrębnienia;
J. Wilkin, Wyzwania dla badań interdyscyplinarnych i ścieżki kariery naukowej]

3. Tak będzie ? (od 1.10.2021?) - ?

- reforma 2,0: nowa klasyfikacja nauki i nowy podział na dziedziny i dyscypliny - ograniczenie liczby dyscyplin naukowych do 40?
- połączenie nowej klasyfikacji nauki z system ewaluacji jednostek naukowych (poziom uczelni, nie wydziału), kategoria dyscypliny na uczelni [...] - uprawnienia do doktoratów i habilitacji
- integracja z systematyką OECD - ?

1.3. Relacje między dziedzinami i dyscyplinami - rozwiązania NCN (tabela 1)

1. Nauki Humanistyczne, Społeczne i o Sztuce (panel HS 1-6) - 89 szczegółowych obszarów

2. Nauki o Życiu (panel NZ 1-9) - 103,

3. Nauki Ścisłe i Techniczne (panele ST 1-10) - 171

Suma: 363 obszary

HS 1. Fundamentalne pytania o naturę człowieka i otaczającej go rzeczywistości

HS 2. Kultura i twórczość kulturowa

HS 3. Wiedza o przeszłości

HS 4. Jednostka, instytucje, rynki (16 obszarów szczegółowych, 16%)

HS 5. Prawo, nauki o polityce, polityki publiczne

HS 6. Człowiek i życie społeczne

Tabela 1. Struktura obszaru Nauki Humanistyczne, Społeczne i o Sztuce (panel HS)

Nauki Humanistyczne, Społeczne i o Sztuce	
HS HS4	Jednostka, instytucje, rynki
	HS4_1 Makroekonomia (w tym: równowaga ekonomiczna, wzrost gospodarczy, wahania koniunkturalne w globalnej gospodarce, ekonomia pracy)
	HS4_2 Mikroekonomia i ekonomia instytucjonalna
	HS4_3 Ekonometria i metody statystyczne
	HS4_4 Dynamika ludności i procesy demograficzne
	HS4_5 Zasoby i rozwój zrównoważony

HS4_6	Rynki finansowe, finanse międzynarodowe
HS4_7	Bankowość, finanse przedsiębiorstw, rachunkowość
HS4_8	Ekonomia behawioralna, konsumpcja i zachowania konsumentów, marketing
HS4_9	Zarządzanie organizacjami, zarządzanie strategiczne, koncepcje i metody zarządzania, logistyka
HS4_10	Zarządzanie zasobami ludzkimi, zatrudnienie i płace
HS4_11	Gospodarka publiczna, infrastruktura społeczna, administracja publiczna
HS4_12	Warunki i jakość życia, dochody, ubóstwo
HS4_13	Ekonomia międzynarodowa
HS4_14	Geografia społeczno-ekonomiczna
HS4_15	Urbanistyka, gospodarka przestrzenna
HS4_16	Inne zagadnienia pokrewne

Źródło: NCN

1.4. Relacje między dyscyplinami - Klasyfikacja OECD (synteza)

Klasyfikacja: 6 dziedzin i 37 dyscyplin (+ otwartość systemu: „inne dyscypliny w ramach danej dziedziny nauki”)

Wykaz dziedzin nauki i technik według klasyfikacji OECD

1 Nauki przyrodnicze

2 Nauki inżynierskie i techniczne

3 Nauki medyczne i nauki o zdrowiu

4 Nauki rolnicze

5 Nauki społeczne

5.2 Ekonomia i biznes (*economics and business*)

5.2.a Ekonomia, ekonometria

5.2.b Stosunki przemysłowe

5.2.c Biznes i zarządzanie

6 Nauki humanistyczne

2. Zagadnienia badań interdyscyplinarnych - problemy 5, 6, 7, 8

Egzemplifikacja problemu

2.1. Relacje interdyscyplinarne: Ekonomia a zarządzania - „Ekonomia menedżerska”

Jaka jest struktura merytoryczna i zakres przedmiotowy „Ekonomii menedżerskiej”? Jakie są relacje Ekonomii względem Zarządzania? (tabela 2).

Relacje między dyscyplinami Ekonomia i Zarządzanie:

[Interdyscyplinarność - nawiązanie do tekstu prof. B. Fiedora - seminarium KNE PAN 14.03.2017 r.]

Tabela 2. Obszary merytoryczne ekonomii menedżerskiej

EKONOMIA MENEDŻERSKA		
W.F. Samuelson, S.G. Marks	I.Png, D. Lehman	L.M. Froeb, B.T. McCann
<p>Część I. Decyzje przedsiębiorstwa</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Podejmowanie optymalnych decyzji na podstawie analizy marginalnej 2. Analiza popytu i optymalna polityka cenowa 3. Ocena popytu 4. Prognozowanie 5. Produkcja 6. Analiza kosztów 7. Podejmowanie decyzji w warunkach niepewności 8. Wartość informacji <p>Część II. Konkurencja na różnych rynkach</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Konkurencja doskonała 2. Monopol 3. Oligopol 4. Teoria gier a strategia konkurencji 5. Regulacja, dobra publiczne oraz analiza kosztów i korzyści <p>Część III. Zastosowania reguł i narzędzi decyzyjnych</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Asymetria informacji a struktura organizacji 2. Negocjacje 3. Aukcje i przetargi 4. Programowanie liniowe 5. Planowanie i ocena przedsięwzięć inwestycyjnych 	<p>Część I. Rynki konkurencyjne</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Popyt 2. Elastyczność 3. Podaż 4. Rynki konkurencyjne 5. Wydajność ekonomiczna <p>Część II. Siła rynkowa</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Koszty 2. Monopol 3. Ustalanie cen 4. Myślenie strategiczne 5. Oligopol <p>Część III. Rynki niedoskonałe</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Efekty zewnętrzne 2. Asymetria informacji 3. Motywacja i organizacja 4. Działalność regulacyjna 	<p>Część I. Rozwiązywanie problemów i podejmowanie decyzji</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Jedna lekcja biznesu 2. Korzyści, koszty i decyzje 3. Decyzje o zmianie zakresu działalności 4. Decyzje inwestycyjne <p>Część II. Ustalanie cen, koszty oraz zyski</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Proste strategie cenowe 2. Korzyści skali i zakresu 3. Zmiany na rynkach i w branżach <p>Część III. Ustalanie cen w celu zwiększenia zysku</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Strategie cenowe 2. Bezpośrednia dyskryminacja cenowa 3. Pośrednia dyskryminacja cenowa <p>Część IV. Decyzje strategiczne</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zachowania strategiczne 2. Licytacje <p>Część V. Niepewność</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Podejmowanie decyzji w warunkach niepewności 2. Problem negatywnej selekcji 3. Problem pokusy nadużycia <p>Część VI. Struktury organizacyjne</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Motywacja pracowników 2. Motywacja oddziałów 3. Zarządzanie pionowym łańcuchem produkcji

Źródło: zestawienie własne na podstawie: W.F. Samuelson, S.G. Marks [2009], I.Png, D. Lehman [2013], L.M. Froeb B.T. McCann [2012].

Tożsamość i przedmiot ekonomii menedżerskiej:

zagadnienia alokacji „ograniczonych zasobów w procesie kierowania firmą lub instytucją” [I. Png i D. Lehman, *Ekonomia menedżerska*, Oficyna a Wolters Kluwer, Warszawa 2013, s. 17].

Tożsamość i przedmiot zarządzania: problematyka „harmonizowania działań, wykonywanych na rzecz organizacji, dla osiągnięcia jej celów, w sposób skuteczny, tzn. prowadzący do zamierzonego wyniku oraz sprawny, tzn. wykorzystujący zasoby mądrze i bez zbędnego marnotrawstwa” [R.G. Griffin, *Podstawy organizacji i zarządzania*, PWN, Warszawa 1996, s. 38].

2.2. Relacje intradyscyplinarne: Zarządzanie a marketing - „Wojna marketingu z zarządzaniem” (a szerzej - relacje między dyscyplinami z odmiennych dziedzin: zachęta i niebezpieczeństwa)

- Refleksja na kanwie książki A. Ries, I. Ries, *War in the Boardroom* (HarperCollins Publishers New York, 2009, edycja polska: „Wojna marketingu z zarządzaniem” (PWE, Warszawa 2010),
- Autorzy - eksperci z zakresu zarządzania i marketingu (www.ries.com). Prowadzą działalność doradczą i konsultingową dla wielu firm międzynarodowych i globalnych,
- Odpowiedzi na pytanie - *dlaczego menedżerowie i marketingowcy nie mogą się porozumieć i jak temu zaradzić*” poszukują w ...psychologii (obszar nauk społecznych i dziedzina nauk społecznych).
- Przyczyny „wojny” (marketingu z zarządzaniem) ” wg Riesów - „dwoistość ludzkiego mózgu” i odmienność funkcjonowania obu półkul mózgowych człowieka.
- Główna teza: menedżerami są „lewomózgowcy”, a marketingowcami - „prawomózgowcy” - jest błędna i nie wytrzymuje krytyki ze strony nauki (neurologii, biologii, psychologii psychofizjologii i in.)
- Dwoistość ludzkiego mózgu nie znajduje „przedłużenia” w strukturze pełnionych ról społecznych i zawodowych i determinizmie zachowań organizacyjnych człowieka w środowisku pracy, w tym odmienności przesłanek decyzji „menedżerów” i „marketingowców”.
- Polski tytuł wyraźnie „dezintegruje” kompleksowość i holistyczne ujęcie zarządzania (poważny problem translacji)

3. Podsumowanie

1. Ekonomia - ex definitione - jest ? - zmierza ? - w stronę *nauki interdyscyplinarne*,
2. Płaszczyzny integracji dyscyplin ekonomicznych - może integracja i wspólne stanowisko trzech „komitetów ekonomicznych” PAN (KNE, KF i KNOiZ) w sprawie nowej klasyfikacji nauki w Polsce od 2021 r. - ?
3. Globalizacja i internacjonalizacja, rewolucja IT- wyzwania wobec nauk ekonomicznych
4. Granice między dyscyplinami - zmienne, otwarte, przenikalne dla nowych oddziaływań, trudność wykorzystania doświadczeń wcześniejszych - podobnie jak granice między przedsiębiorstwem a otoczeniem (H.I. Ansoff)
5. Integracja - konwergencja - natura problemu (problemów), metody rozwiązania, otwartość postaw, pasja poznawcza, ciekawość i odwaga w podejmowaniu wyzwań ze strony współczesnego świata, naturalne związki nauk ekonomicznych (*economics and business*) z innymi dziedzinami (dyscyplinami) nauki- poszukiwanie prawdy, podejście holistyczne poszukiwanie całościowej, pełnej odpowiedzi na pytania i problemy
6. Jeśli „*możliwości ekonomii w przewidywaniu przyszłości są niewielkie*” (R. Heilbroner 1985), to sformułowanie trafnej diagnozy i wyjaśnienia rzeczywistości - zachęca do wyraźnej integracji dyscyplin i specjalności, do syntezy obejmującej nie tylko „dyscypliny ekonomiczne”. Odpowiedź na pytania stawiane przez nauki ekonomiczne i wszystkie jej dyscypliny znajduje się - lub może znajdować się - poza lub ponad ekonomią: *Beyond Economics* (K.E. Boulding 1968).